

A New York Quarterley számára adott interjú

(1985, vol. 27., 19-25.)

NYQ: Kézzel ír, vagy írógépet használ? Utólag átnézi a munkáit? Mi lesz a kéziratok sorsa? A költeményeivel kapcsolatban néha az a benyomása támad az embernek, hogy csak úgy kipattantak a fejéből. Vagy ez csupán érzéki csalódás? Az emberi lélek kínlódásaiból, veritékes erőfeszítéseiből mennyi van jelen egy költemény megírása közben?

CB: Mindent azonnal legépelek. Az én „géppisztoly”-om, így hívom. Keményen csapkodom a billentyűket, általában késő éjjel, miközben klasszikus zene szól a rádióból, bort iszogatok és mangalore badesh szivarokat szívok. Átnézem a dolgaimat, de nem viszem túlzásba. Másnap újra legépelem a verset, automatikusan változtatok néhány helyen, kihagyok egy sort vagy összevonok kettőt, esetleg egyből kettő lesz, ilyesmi – a poéma megírásához több mersz kell, kiegyensúlyozottság. Igen, a költemények „csak úgy kipattannak a fejemből” elvértve tudom csak, mit fogok írni, amikor leülök. Az emberi lélek kínlódásaiból, veritékes erőfeszítéseiből vajmi kevés lép a képbe alkotás közben. Írni könnyű, az élet az, ami olykor nehéz.

NYQ: Ha elmegy valahova, visz magával jegyzetömböt? Szokott ötleteket lejegyezni, amik a nap folyamán jutnak eszébe, vagy fejben tartja őket?

CB: Nincs jegyzetfüzetem, és tudatosan nem tartok fejben ötleteket. Próbálok nem arra gondolni, hogy író vagyok, meg hogy jól csinálom, amit csinállok. Nem kedvelem az írókat, sőt a biztosítási ügynököket sem.

NYQ: Akadnak terméketlen periódusai, amikor egyáltalán nem ír? Ha igen, milyen időközönként? Mivel foglalatосkodik ilyenkor? Van valami módszer, amivel visszatéríti magát az íráshoz?

CB: A terméketlen periódus nálam maximum két-három írásmentes

napot jelent. Valószínűleg léteznek ilyen szakaszok az életemben, de nem veszem észre őket, írok tovább, egyszerűen csak nem olyan jókat. Alkalmanként azonban rádöbbenek, nem az igazi. Ilyenkor elugrom a galoppra, az átlagosnál több pénzt teszek föl, üvöltözöm a nőmmel, zaklatom. És az a legjobb, amikor anélkül veszítek, hogy próbálnék veszíteni. Szinte mindig írok egy átkozottul majdnem halhatatlan verset, ha elpárolog 150-200 dollár a kezeim közül a lovin.

NYQ: Szüksége van magányra? Akkor a legjobb írni, ha egyedül van? A legtöbb szövege arról árulkodik, mintha a szerelem állapotát, a szexet az izoláltságra cserélné föl. Ez egybevág a dolgok írásához szükséges menetével?

CB: Szeretem a magányt, de kizárni valakit a környezetemből, aki vel törődöm, csak azért, hogy papírra vethessek valamit; ennyire nincs szükségem a magányra. Úgy vélem, ha nem tudok írni bármiféle körülmények közepette, akkor egyszerűen nem vagyok elég jó. Némelyik versem azt sejteti, éppen egyedül élek egy szakítás után, pedig számtalan szakításon átestem. Többször vágyom magányra, amikor nem írok, mint amikor firkálok. Írtam már akkor is, amikor éppen kiskölykök rohagáltak le-föl a szobában, miközben vízipisztolyokkal lövöldöztek rám. Ez többnyire inkább segíti, mint hátráltatja az írást: némi vidámság jelentkezik közben. Valami mégis zavar: ha hallom valakinek a tévéjét, amikor egy nevetőgépes telekommédia megy benne.

NYQ: Mikor kezdett el írni? Hány évesen? Kik a kedvenc írói?

CB: Az első, amire emlékszem, egy német, fémkezü repülősről szólt, aki amerikaiak százait lőtte le a világháború alatt. Tollat ragadtam, megtöltöttem vele egy jókora, gyűrűs gerincű jegyzetfüzetet. Úgy 13 éves lehettem, és testemen éppen a legkétségbeesettebb látványt nyújtó kelésekkel feküdtem az ágyban, amit az orvosok valaha is megfigyeltek. Akkoriban egyetlen író sem érdemelt csodálatot. Azóta bejött a képbe John Fante, Knut Hamsun, Céline *Utazása*, Dosztojevszkij, természetesen; Jeffers hosszúversei, kizárólag; Conrad Aiken, Catullus...nem sok. Inkább a klasszikus zeneszerzők műveit szívtam magamba. Jólesett esténként hazaérkezni a

gyárból, levetkőzni, bemászni az ágyba, berúgni a sörtől és közben zenét hallgatni.

NYQ: Ön szerint túl sok költemény születik manapság? Tudná-e jellemezni az igazán rossz költészetet? Kiket tart a jelen kiemelkedő lírikusainak?

CB: Rengeteg rossz vers születik manapság. Az emberek egyszerűen nem tudják, hogyan kell papírra vetni egy egyszerű, könnyed sort. Ez esik nehezükre; mintha fönn akarnád tartani a merevedésed fuldoklás közben – erre nagyon kevesen képesek. A rossz költészetet a leülő és ábrándozó emberek generálják: Akkor én most írok egy Verset. És úgy jön világra a dolog, ahogy egy versnek szerintük kellene. Vegyünk egy macskát. A macska nem gondolja azt, na, én vagyok a macska, most pedig kinyírom azt a madarat. Egyszerűen csak megteszi. Jó lírikusok ma? Nos, pár macska műveli csak, mint Gerald Locklin vagy Ronald Koertge.

NYQ: Elolvasta az eddigi NYQ interjúk többségét. Mi a véleménye a téma-megközelítésünkről az elolvasottak alapján? Melyik interjúnkban talált említésre méltót?

CB: Sajnálom, hogy föltette ezt a kérdést. Az interjúkból semmit sem tanultam egyet kivéve: a megkérdezett költők megfontoltak, tanultak, önbizalomtól duzzadnak és visszataszítóan hisznek saját fontosságukban. Azt hiszem, én soha nem tudtam befejezni egyetlen interjút; az írás elhomályosult, a betanított fókák pedig visszabuktak a felszín alá. A megkérdezett emberek válaszai nélkülözik a humort, az örültséget, nem kockáztatnak, miként verseikben sem.

NYQ: Noha művei igen karakteres hangon szólalnak meg, ez a hang alig lép túl saját pszichoszexuális vonatkozásainak határain. Érdeklik az országos, nemzetközi problémák, húz-e tudatosan határt, erről írok, de erről már nem?

CB: Én azt fotózzom le és rögzítem, amit látok, s ami velem megtörtént. Nem vagyok guru, vezető, bármelyik fajtájukról is legyen szó. Nem az a típus vagyok, aki Istenben vagy a politikában keresi a megoldást. Ha valaki más el akarja végezni a mocskos melót, s egy

jobb világot teremt a számunkra, és *megteheti*, akkor elfogadom. Európában, ahol műveimre ráragyogott a szerencse csillaga, különféle csoportok követelnek maguknak, forradalmárok, anarchisták meg a többi, mert az utca kisemberét választottam témámul, ám az ottani interjúmban tagadnom kellett a tudatos munkakapcsolatot ezekkel a csoportokkal, hiszen nincs. Együttérzek a világ majdnem mindegyik individuumával; mindeközben ők elutasítanak engem.

NYQ: Ön szerint a ma induló fiatal költőnek mit kell a legjobban megtanulnia?

CB: Föl kell ismernie, ha leír valamit, és az untatja, műve rengeteg másik olvasót is untatni fog. Azzal a költészettel semmi baj sincs, amelyik szórakoztató és közérthető. A zseni rendelkezhet azon képességgel, hogy egy profán témát egyszerűen mondjon el. Maradjon bazi nagy távolságra az írástudók osztályaitól, s jöjjön rá arra, mi folyik a sarkon. Egy fiatal költő számára szerencsétlenséget jelenthet a gazdag apa, a korai házasság, a hirtelen siker vagy annak képessége, hogy bármibe is fogjon, kiemelkedően tegye azt.

NYQ: Az utóbbi néhány évtizedben Kalifornia lett a székhelye számos, független hangot képviselő költőnknek – amilyen például Jeffers, Rexroth, Patchen, sőt, Henry Miller. Miért? Ön milyen pozíciót foglal el, ha Keletre, New Yorkra gondol?

CB: Nos, itt valamivel nagyobb a tér, az óriási partszakasz, a víztömeg, egy csipetnyi Mexikó, Kína, Kanada, Hollywood, égető napsugarak, kurvává levitézlett sztárok. Tényleg nem tudom, gondolom, ha befagy a segged, nehezebb ilyen-olyan „hangú költő”-nek lenned. Hogy a saját hangodon szólalj meg, nagy kockázat, mert közszemlére bocsátod a beleidet, és sokkal több reakcióval szembesülsz, mintha azt írnád le, anyád lelke a százszorszépes mezőhöz hasonlatos.

New York, nem tudom. Amikor megérkeztem, 7 dollár lapult a zsebemben, se barátok, se meló, kivéve pár közmunkát. Feltételezem, ha a létra tetejéről és nem az aljáról érkeztem volna oda, sokkal több móka és kacagás várt volna rám. Három hónapig éltem ott, az épületek és az emberek láttán pedig összeszartam magam a féle-

lemtől, ráadásul végigcsavarogtam az egész országot nagyjából hasonló körülmények között, de New York maga volt a Pokol. Ahogy Woody Allen értelmiségi hősei szenvednek arrafelé, egészen másféle kínlás, mint a magamfajta emberek nyűgei. Tény, soha nem feküdtem le senkivel New Yorkban, a nők szóba se álltak velem. Az egyetlen szexuális élményem 3 évtized múlva történt meg velem, amikor vittem a csajomat is, egy kibírhatatlan, fiatal lányt: természetesen a Chelsea-ben szálltunk meg. Az egyetlen jó dolog azon a helyben a *New York Quarterly*, ami engem illet.

NYQ: Novellákat, regényeket is ír. Ugyanaz az eredőjük, mint a költeményeinek?

CB: Igen, nem sok különbség található – a sorok és hosszúságuk. A novellák a lakbér kifizetésében segítettek, a regény pedig annak elmondásában, mennyi minden történhet ugyanazzal az emberrel az öngyilkossághoz, a megőrüléshez, az öregkorhoz, a természetes vagy éppen ellenkező előjelű halálhoz vezető út során.

NYQ: Egészen más személyiség szólal meg legtöbb versében, s úgy tűnik, a karakteres hang ettől a személyiségtől származik. Az unatkozó, Li Po módjára bepíálós vén kujontól, hiszen a józanul látott világot nem érdemes komolyan venni. Általában mintha hisztérikus, durva dörömbölés hallatszana az ajtaján, miközben a költemény elnyeri formáját. Ezt a verseiben megnyilatkozó szubjektumnak tulajdonítja főként, vagy mennyire vonatkoztatható Bukowskira, a férfira? Más szóval, azonosítható a verseiben megjelenített személy?

CB: Némileg megváltoztak a dolgok: ami egyszer volt, mára már nem egészen ugyanaz. Verseket akkor kezdtem írni, amikor kijöttem az L.A. Megyei Közkórház elfekvőjéből, és nem éppen beteglátogatásra ugrottam be. Hogy valaki rászánja magát az ember verseinek elolvasására, észre kell vennie, így újra működésbe hoztam magam. Kellemetlen (de érdekes) írásaim hatásaira néhányan meggyűlöltek, néhányan pedig kíváncsiak lettek Bukowskira. Esténként verandámról úgy kellett lehajigálnom az embereket. Rendőrautókat hugyoztam oldalba, gúnyolódva vigyorodtam el a hippik láttán. Második venice-i fölolvadásom után fölmartam a lét, bepattantam

a járgányomba, részegen, majd végigdöngettem a járdán 60 mérföldes sebességgel. Partikat rendeztem magamnál, amiknek a rendőrség vetett véget. A U.C.L.A. egyik professzora elhívott egyszer magához vacsorára. A felesége finomat főzött, én befaltam a kaját, majd odasétáltam a porcelános szekrényükhöz, és ripityára törtem az egészet. Mindennapos vendég lettem a detoxikálóban. Egy nő némi erőszakkal vádolt meg, a cemendéje. Közben főleg ilyesmikről írtam, magamról, én voltam az és mégsem. Az idő előrehaladtával a baj jött magától, zajlott az élet, már nem kellett kikényszerítenem az ilyesmit, *erről* kezdtem írni, s ez közelebb állt az igazi természetemhez. Valójában nem vagyok kemény ember, szexuális értelemben pedig, az esetek többségében, majdnem prűdnek számítok, de gyakran mocskosul becsápolok, s ilyenkor számos különös esemény történik velem. Nem azt mondom, hogy ez így jó, vagy hogy túl messzire mennék. Inkább azt, minél tovább írok, annál közelebb kerülök a megfeszített rohanás poklához. 93 százalékban a verseimben megjelenített személy vagyok; a maradék 7 százalék az, ahol a művészet túlszárnyalja az életet, hívjuk mondjuk háttérzenének.

NYQ: Sokat utal Hemingway-re, mintha érezne az alkotásmódja iránt némi szeretet/gyűlöletszerűséget. Lenne ehhez valami hozzáfűznivalója?

CB: Az a gyanúm, Hemingway jórészt ugyanazt jelenti nekem is, mint a többieknek: fiatalon nagyon élvezhető. A szakmára Gertie [Gertrude Stein – a ford.] tanította meg, ám Hemingway tovább tudott lépni. Hemingway és Saroyan értett az íráshoz, annak bővítéséhez. A gond Hemingway kapcsán a nevetés képtelensége, Saroyan esetében pedig az elsziruposodás. John Fante viszont tudott írni, és elsőként jött rá arra, hogyan engedje be a szenvedélyt, az érzelmeket a sorok közé anélkül, hogy szétfeszítenék a koncepciót. Most a modernekről beszélek, akik az *egyszerű* mondatok hívei; tisztában vagyok vele, ez Blake-nek köszönhető. Szóval amikor fölűnik nálam Hemingway, ez néha csak tréfálgatás, de valószínűleg sokkal jobban vagyok adósa, mint amennyire azt beismerem. Korai munkái olyan feszesek, hogy az ember még az ujjait se képes betuszkolni a sorok alá. Ma már inkább csak az életéről, a betintázá-

sairól olvasok, ami majdnem annyira élvezetes, mintha D.H. Lawrence-ről olvasgatnék.

NYQ: Mi a véleménye erről az interjúról, és milyen kérdéseket szeretett volna hallani tőlünk? Ha másmilyeneket, tegye most föl őket önmagának.

CB: Szerintem elfogadható interjú volt. Feltételezem, páran kifogásolni fogják, hogy a válaszok csiszolatlanok, műveletlenség sugárzik belőlük, de aztán elugranak ők is megvenni a könyveimet. Nem jut eszembe olyan kérdés, amit föltennék magamnak. Számomra az, hogy pénzt kapok az írásaimért, olyan élmény, mintha ágyba bújnék egy csodálatos nővel, aki a végén kikel az ágyból, odasétál a retiküljéhez, majd a kezembe nyom egy marék pénzt. Elveszem tőle. Miért ne hagyhatnánk itt abba?

Domokos Tamás fordítása